

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיסודות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת וישב תשפ"ד

לגדול מתוך הביזיונות

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת-בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

• פרנס השבוע •

לרפו"ש

מלך אריאל בן ריבה חנה

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אליעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

צרו קשר לברור מוקד חלוקה באזור מגוריהם
או לפתיחת מוקד חדש

• עפולה	• אשדוד	• בית שמש	• ירושלים
• רכסים	• טלזסטון	• אלעד	• בני ברק
• תל ציון	• מודיעין	• אשקלון	• מודיעין עלית
	• נתיבות	• אופקים	• ביתר עילית

הצטרפו גם אתם להפצת העלון

תרום 180 ₪ לחודש

וקבל מידי שבוע 50
עלונים להפצה
במשלוח עד הבית

תרום 120 ₪ לחודש

וקבל מידי שבוע 20
עלונים להפצה
במשלוח עד הבית

חינם

פתח נקודת חלוקה
באזור מגוריך

לבירורים והנצחות : 02-9665295

או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavignor.org

חוברת מס' 190

הדפסה - דפוס העיר החדשה

תורת אביגדור

פרשת וישב

לגדול מתוך הביזיונות

תוכן

- א' - גדולתו של יוסף / 3
- ב' - גדולתו של דוד / 7
- ג' - הגדולה שלנו / 11

א' - גדולתו של יוסף

השפלתו של צדיק

כאשר יוסף הצדיק חי בביתו של פוטיפר, אשת פוטיפר נשאה אליו את עיניה, וניסתה לפתותו לדבר עבירה. לבסוף, כאשר תפשה אותו בבגדו וניסתה לשדל אותו לעבירה, הוא עזב את בגדו בידה ונס החוצה.

היא כעסה כל כך, עד שהיא החליטה להרוס את חייו. היא יצאה החוצה לרחוב והחלה לזעוק בקול גדול שיוסף ניסה לפתות אותה.

המדרש מתאר את מה שארע לאחר מכן. פוטיפר מיהר לשוב הביתה מהעבודה, וכשאשתו סיפרה לו מה שקרה - את כל הפרטים שהמציאה אודות מזימתו השפלה של העברי הזה - הוא רתח מזעם. הוא תפס את יוסף והחל להפליא בו את מכותיו. לאחר חבטה הגונה, פוטיפר תפס את יוסף באוזן אחת, אשתו תפסה אותו באוזן השניה, והם גררו אותו לתחנת המשטרה, כדי לעמוד למשפט בפני השופטים.

בעודם גוררים אותו ברחובות מצרים, הם קראו לעבר העוברים ושבים: "ראו כיצד שילם לנו היהודון הזה על מה שעשינו עבורו. הכנסנו אותו לביתנו; אפילו הענקנו לו סמכויות. וזה מה שהוא מחזיר לנו!"

ככל שחלף הזמן, נאספו עוד ועוד אנשים נשים וטף, וכולם קראו קריאות גנאי ובוז לעברו של יוסף: "נו, מה אתם כבר מצפים מיהודי מלוכלך? זה מה שקורה כשמכניסים עברי הביתה". יוסף נגרר ברחובות מצרים, תוך שהוא סופג יריקות והשפלות.

צירופו של צדיק

כל הסיפור הזה היה אכזריות אחת גדולה, עלילת שווא גמורה. המציאות היתה הפוכה לגמרי! אשת פוטיפר היא זו שהיתה אשמה! ליוסף הצדיק לא היו כל כוונות רעות, אדרבה, הוא ניסה לדבוק בצדקותו ובמוסריותו, והנה היא מאשימה ומבזה אותו כאילו הוא היה הצד האשם.

איך הגן יוסף על שמו הטוב? מה הוא צעק בחזרה בעודם משמיצים אותו ומעלילים עליו עלילות שווא? כלום. שום דבר. פיו נותר סתום וחתום והוא לא אמר מילה. יש ביטוי באנגלית: "it bear and Grin" - "חייך וקבל את זה". זה היה יוסף. איני יודע אם יוסף חייך - המדרש לא אומר כך או אחרת - אבל הוא כן קיבל את זה.

מה אומר הפסוק אודות מקרה זה? בספר תהילים (קה, יט) הוא מתואר כך: "אֲמַרְתָּ ה' צַרְפָּתְהוּ" - פירוש, כשאדם עובר חוויה כזו מידי של השי"ת והוא שותק, הדבר הזה מזכר ומטהר אותו. אם ביזו אותך שלא כדין ולא ענית, אתה בדרך לקנות שלמות בנפשך.

יוסף לא זעק: "היא האשמה! זוהי אשה בלתי מוסרית!" הוא לא אמר דבר. הוא המשיך לשתוק. ועם כל ביזיון שהוטל על ראשו, הוא נהיה יותר ויותר טהור ומזוכך. הוא הבין שכל זה הוא "אֲמַרְתָּ ה'", המילים הקשות שהוא שומע באות על פי דבר ה', ולכן הוא שתק. ועל ידי זה הזדכך זיכוכך גדול.

הדרך אל הטהרה

לא רק שזה זיכך אותו; אני נוטה לומר שהתרחשות זו היתה אחת המשמעותיות ביותר שהפכו את יוסף למי שהוא. אנחנו מכירים כמה וכמה אירועים בחייו של יוסף שהביאו אותו למדרגת גדולתו בעיני ה', אבל אני מתאר לעצמי שהאירוע הזה, שבו הצליח לשתוק בפני כל הביזיונות וההעלבות שהוטחו בו, היה אחד המשמעותיים ביותר שהפכו אותו לראוי לגדולה.

יוסף לעולם לא היה הופך להיות משנה למלך מצרים אילולי היה עובר את מבחן האש הזה. "אֲמַרְתָּ ה' צַרְפָּתְהוּ" - זה זיכך וטיהר אותו. היתה זו הזדמנות שניתנה לו במתנה, הזדמנות להשיג שלמות המידות. יוסף ניצל מתנה זו, וכך הגיע לאן שהגיע.

איני אומר שתמיד צריך לשמור על פה סגור. אדם הגון שמאשימים אותו בדבר שהוא כלל לא עשה, יש לו זכות להגן על עצמו. יתירה מזו, אדם שמעלילים עליו עלילות שווא, מצוה עליו לטהר את שמו. אך יש מקרים שבהם אין לאדם יכולת לטהר את שמו. הם ימשיכו לבזות אותו ולפגוע בו בלי קשר למה שיגיד או לא יגיד, ולהיפך, אם הוא ינסה להתווכח אתם ולמחות על העוול שנעשה לו, זה רק יגרום לביזיונות נוספים.

אמנם יתכן ולפעמים האדם צריך לעמוד על שלו - כנראה שלא - אולם יתכן שכן. דבר זה דורש חכמה והבחנה. אבל מה שלא יהיה, אין ספק שמי שלומד לספוג עלבונות ולא להשיב עליהם, קונה שלמות גדולה בנפשו. לכן אני נשארתי אני, ואילו יוסף הפך ליוסף הצדיק. כי הוא ידע כיצד לטהר את עצמו.

ועמך כולם צדיקים

לאחר שלמדנו את היסוד הזה, שבכוחה של מעלה זו - לשתוק ולסבול את הביזיונות, להביא את האדם לידי שלמות גדולה, נוכל להתקדם ולהבין את הסיפור הבא.

כתוב במדרש שדוד המלך ע"ה שאף להשיג מדרגות גבוהות. אגב - שאיפות ברוחניות הם דבר טוב מאוד. למרות שעלינו לנהוג בצניעות ובענווה, אולם כשזה מגיע לרוחניות, לענייני תיקון המידות ושלמות הנפש, כל אחד צריך לשאוף לגדולה. לא רק להיות טובים, אלא לגדול ולהצטיין.

הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ה ה"ב) כותב דבר עוד יותר מפתיע: "כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו". אמנם אי אפשר להיות נביא כמשה, זה לא יקרה - בזמננו אף אחד לא יהיה נביא, אפילו לא במדרגה נמוכה. אבל אפשר לשאוף להיות צדיק כמשה רבינו. זוהי אמירה של הרמב"ם שעלינו לחשוב עליה תמיד. ראוי לחרוט את המילים הללו במקום ציבורי כלשהו, שכולם יוכלו לראות אותם וללמוד אותם: "כל אדם ראוי לו להיות צדיק כמשה רבנו". לא רק איש; גם אשה. אפילו נערה יכולה לשאוף להיות צדיקה כמו משה רבינו.

שאיפות אברהמיות

דוד המלך הבין את העקרון הזה, והוא שאף לגדולות. כשהוא למד בתורה אודות אברהם אבינו, כיצד האדם הגדול הזה זכה למקום כה מרכזי בהיסטוריה, ושעליו אמר השי"ת: "כִּי יִדְעֻתִּי" - 'אני אוהב את האיש הזה וחושב עליו'; כיצד אברהם נבחר מבין כל השאר. ולא רק שהוא נבחר, אלא שאנחנו מזכירים אותו בתפילותינו - לעד ולנצח נצחים אנחנו נזכיר בתפילתנו שה' הוא "אלקי אברהם", ונחתום "מגן אברהם".

דוד החל לחשוב: "אולי גם אני יכול לשאוף לשלמות שכזו? גם אני יכול להשיג גדולה. מדוע שלא אעשה כן? גם לי יש נשמה. למה שאני לא אוכל להיות כמו אברהם?" צריך לזכור שדוד חי רק שבע מאות שנה לאחר אברהם, כך שהשאיפה להידמות לאברהם אבינו לא היתה דבר כל כך יוצא דופן. הוא החל לחשוב. "איך אוכל להגיע לזה? מהי הדרך שעל ידה אוכל להשיג את הגדולה הזו?" כך אומרת הגמרא. כך ארע בצעירותו של דוד, הוא חשב: "אולי אוכל לעצב את חיי כך שאוכל להפוך להיות שני לאברהם אבינו?"

אז הנה למדנו על מפתח חשוב שהביא למדרגתו הגבוהה של דוד המלך. הוא חשב על הנושאים הללו כבר בהיותו רועה צאן צעיר. ומאוחר יותר, כשזכה להיות מלך ישראל, הוא המשיך לחשוב על כך. זו היתה תשוקתו הבלתי פוסקת: איך אוכל להגיע למדרגתו של אברהם אבינו?

למען האמת, זוהי חובה המוטלת על כולנו. "חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי" (תנא דבי אליהו רבה כה). קל לומר את המאמר הזה, אבל דוד חי את חיינו כך.

האכזבה

והנה, המדרש מספר שהקב"ה הגיב לתשוקה זו של דוד. הוא אמר לו - הוא העביר לו את המידע הזה בדרך כלשהי, והודיע לו שאמנם זוהי שאיפה חיובית ביותר, אולם היא לא תתממש. זה לא הולך לקרות.

למה אמר לו ה' כך - זה משהו שדרוש הסבר, אבל למעשה דוד המלך קיבל את המידע הזה, שהוא לא עומד להגיע לדרגת האבות. לאנשים אלו - אברהם, יצחק ויעקב, אי אפשר להשתוות. זה מה שנאמר לו.

כשדוד שמע על כך, ליבו נפל בקרבו. היתה זו בשורה קשה ומאכזבת עבורו, שהרי זה היה חלומו מאז מעולם. זה היה חלק נכבד משאיפת ועבודת חיינו. אבל זה ה'פסק' שהוא קיבל. "מדרגת האבות הקדושים היא מדרגה שהיא למעלה ממך, ואין לך אפשרות להשיגה. שלושת האבות הם שלושת רגלי המרכבה, ועם כל גדולתך, הישיגך ושלמותך, זוהי מדרגה גבוהה מדי עבורך. אתה תשיג הרבה דברים אחרים, אבל את שלמות הדעת והמידות שהשיגו האבות - את זה לא יהיה לך".

לכאורה כאן אמור היה להסתיים סיפורה של שאיפה גדולה זו. שאיפותיו של דוד אמנם ישמשו כדלק להשגת דברים גדולים. הוא יהפוך להיות דוד מלך ישראל, יכתוב את ספר התהילים, ילחם את מלחמותיו של עם ישראל, ועוד אלפי הישגים שהוא עתיד להגיע אליהם. אולם שאיפה זו - להגיע למדרגת האבות הקדושים, צריכה היתה להיגנז.

ב' - גדולתו של דוד

'אורים ותומים' חי

כעת נלמד פרק בחייו של דוד, שהתרחש כעבור זמן רב. המדובר הוא על תקופה מרה בחיי דוד, הלא היה תקופת המרד שפרץ נגדו, תחת הנהגתם של אחד מידידיו הטובים ביותר - אחיתופל, ושל בנו - אבשלום.

אחיתופל הוערץ עד מאוד על ידי דוד המלך. "וַעֲצַת אַחִיתֹּפֶל אֲשֶׁר יַעֲץ בְּיָמֵי הָהֵם, כַּאֲשֶׁר יִשְׂאֵל אִישׁ בְּדַבַּר הָאֱלֹקִים" (שמואל ב' טז, כג). עצתו היתה כל כך מוערכת באותם ימים, עד שהיה זה כאילו שאלו את האורים ותומים. זוהי אמירה שנאמרה על ידי הנביאים! הוא היה 'אורים ותומים' חי.

למעשה, לפני כל מהלך צבאי כנגד האויב, היו שואלים את עצתו של אחיתופל; אחר כך היו שואלים את האורים ותומים, והתשובה תמיד היתה זהה (ברכות ג, ב). אם אחיתופל ייעץ שלא לצאת, הם לא טרחו לשאול את האורים ותומים. דוד העריץ וכיבד את אחיתופל. הוא היה עבורו איש סוד יקר ערך וידיד קרוב.

הנזיר הצדיק

לדוד היה בן - אבשלום. עליכם לדעת כי אבשלום היה צדיק גדול, וכמו שאומר הפסוק "וַיִּבְנֵי דָוִד כְּהַנְיָם הָיוּ" (שם ח, יח). אין הכוונה שהם הקריבו קרבנות, אלא שבהיותם תלמידי חכמים, הם היו פוסקים שאלות בהלכה עבור השואלים, כמו כהנים, עליהם נאמר "יִזְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב". כל בניו היו תלמידי חכמים שלימדו את תורת ה' לעם ישראל. שלמה היה תלמיד חכם גדול ביותר. כך גם כלאב בן דוד. הוא היה צדיק גמור ללא כל פגם או חסרון.

כולם היו תלמידי חכמים, אולם אבשלום והבולט מביניהם. לא רק שהוא היה תלמיד חכם גדול אלא הוא אף היה נזיר. באותם ימים, בני אדם העריצו נזירים. נזיר היה אדם שהקדיש את חייו לה'. אין יין. אף פעם לא. כל חייו הוא לא נגע ביין. לא זו בלבד, אלא שהוא לא התקרב למתים. הוא לא היה נכנס לבית שיש בו מת, ולא מבקר בבית קברות. עבורו, החיים היו אך ורק טהרה; טהרת הגוף וטהרת הדעת.

לא זו בלבד אלא שהוא היה בעל שער ארוך וגולש. הוא היה אדם יפה תואר, וכל מי שהביט בו התמלא ביראת כבוד. הם ראו לא רק נזיר, אלא נזיר יפה תואר, ומכיון שהוא היה בנו של המלך, הוא לא הלך לבדו ברחוב, אלא תמיד היו משרתים שרצו לפניו. בכל פעם שאבשלום הצדיק הופיע ברבים - היה זה מחזה מרהיב מאין כמותו.

איך נפלו גיבורים

אלא שאז אירע דבר יוצא דופן. שני האנשים הגדולים הללו, אחיתופל ואבשלום, הצטרפו יחד והחליטו למרוד בדוד המלך, והמרד הצליח. העם עמד לצידם, והם הדיחו את דוד מכס המלכות.

כעת היה על דוד ליטול את מקל הגדודים ולנוס על חייו. דוד, גיבורם של עם ישראל, שבימים כתיקונים היו מחברים ומזמרים שירים עליו - כך כתוב בנביא - הפך כעת לגיבור לשעבר.

הם לא רק פתחו נגדו במרד, אלא אף החרימו אותו, והכריזו שהוא חוטא. היו סיבות מדוע ניתן היה לומר כך על דוד, והעם היה משוכנע שהם צודקים. הגיע הזמן לסלק את דוד. כידוע, כך הוא טבעם של בני אדם - גם אם הם מתלהבים ממישהו למשך זמן-מה, אך כאשר אחרים קמים ומדברים כנגדו בצורה סמכותית, ניתן לכבוש את ליבם של בני אדם, והם הופכים לאויבים של מי שעד לפני זמן לא רב עוד העריצו אותו. כך אירע שדוד נאלץ לנוס על חייו.

דמיינו לעצמכם את התמונה האיומה והנוראה הזו. עומד כאן מלך, שמסר את כל חייו עבור עמו. הוא העניק להם הכל! הוא ניצח את אויביהם וכבש את ארצם עבורם. הוא היה יקיר ליבם - ובצדק. וכעת הוא נאלץ לברוח כדי להציל את חייו.

הולך לו דוד עם קבוצה קטנה של אנשים שנשאר נאמנים אליו. הוא עזב את העיר תוך שהוא בוכה ומתוודה בפני בוראו. "זה מגיע לי, ריבונו של עולם" הוא אמר, אולם ליבו היה כבד עליו. הכל מתפורר מול עיניו.

מלח על הפצעים

בעודם נסים מירושלים, נכנסו דוד ובני לווייתו לנחלת שבט בנימין, ועברו דרך עיר ששמה 'בחורים', שהיתה ממוקמת בנחלת בנימין. והנה, יוצא לקראתם איש מבחורים, איש גדול ונכבד, הלא הוא שמעי בן גרא. דוד הכיר אותו מהזמנים הטובים. הוא היה תלמיד חכם גדול, ותמיד התייחס אל דוד בכבוד הגדול ביותר, וכראוי למלך גדול ונכבד. כעת ראה דוד את שמעי הולך לקראתו יחד עם קבוצה של בני אדם, ודוד חשב לעצמו: "הנה, מן הסתם הוא בא לנחם ולעודד אותי. אולי הוא יציע לי משהו לאכול, כדי שאוכל להשיב את כוחי ואת מצב רוחי".

אולם מה עשה האיש הזה? הוא נשא בידו ערימה של עפר ואבנים, והוא החל להשליך אותם על ראשו של דוד, ובעודו עושה כך אמר: "צא צא איש הדמים" (שם טז, ז) - צא מכאן! כל מה שארע לך מגיע לך בצדק! צא מכאן ואל תיכנס לעירנו!"

אבישי בן צרויה, שומרו הנאמן של דוד המלך, שלף מיד את חרבו ואמר: "חייבים להרוג את האיש הזה. אדם שמרים את ידו נגד המלך חייב מיתה", והוא היה נחוש להוציא לפועל את כוונתו. אולם דוד המלך מנע זאת בעדו: "אל תיגע בו! ה' אָמַר לו קָלָל. הנח לו. בא נתעלם ממנו ונמשיך הלאה בדרכנו". והם המשיכו. שמעי בן גרא השליך צרורות ועפר על ראשו של דוד, אולם דוד התעלם ממנו.

הסוף הוא ההתחלה

וזהו, כאן מסתיים הסיפור כפי שהוא מופיע בדברי הנביא. זה היה סוף הסיפור, כפי שהוא התרחש כאן, בעולם שלנו. אולם למען האמת, זו רק התחלתו של סיפור חדש ומופלא - אלא שהסיפור אינו מוזכר בתנ"ך אלא במדרש. חכמינו ז"ל גילו לנו מה שהתרחש שם למעלה באותו הרגע: "באותה שעה זכה דוד להיות הרביעי לרגלי המרכבה" (עי' שמירת הלשון שער התבונה פרק ו' ופרק ח'). לאחר אברהם יצחק ויעקב, דוד זכה להיות במקום הבא אחריהם.

והנה, זה דבר שקשה לנו מאוד לאומרו. איפה משה רבינו? ואפילו יהושע - איפה הוא? כל כך הרבה אנשים גדולים היו לעם ישראל! אולם ה' דילג על כולם, ואמר לדוד: "אתה הרגל הרביעית במרכבה. אברהם, יצחק ויעקב - והרביעי הוא דוד".

"כאלו תעצמות נפש", אמר הקב"ה, "כזו הכרה תמידית בנוכחותי, שאפילו בשעה שאתה שרוי בצער כל כך גדול על אובדן הכח שלך; בנך מרד נגדך וליבך מר עליך, וכעת מגיע אדם ומשליך עליך אבנים ומקלל אותך, ועל פי דין היו צריכים לכרות את ראשו, אולם אתה עומד ואומר, ה' אמר לו קלל' - אם כך, דוד בני, אני ארומם אותך".

מתנת הכאב

איני יודע מתי בדיוק נודע לדוד על כך שזכה להיות רגל רביעית במרכבה, ומה הביא לכך. יתכן ורק כשהגיע לעולם האמת התגלתה בפניו האמת על מה שאירע באותו שביל נידח בחוצות העיר 'בחורים' - זאת לא אדע. אולם מתי שגילה זאת, הוא הבין למפרע מדוע כל זה קרה לו. העלבונות שהוטחו בו, האבנים שבהם נרגם, היו הזדמנות מפוארת שניתנה לו על ידי השי"ת. זאת היתה מתנה. זו הסיבה שבנו מרד בו ושניסו להרוג אותו; לכן הוא נאלץ לברוח מירושלים, ולכן זרקו עליו אבנים וקיללו אותו; כל זה היה עבור התכלית שהוא יעמוד בניסיון ויגיע לאן שתמיד חלם להגיע - להשיג גדולה מיוחדת בעיני ה'.

אולם עדיין ענין זה דורש הבנה, שכן לדוד המלך היו הישגים רבים שהפכו אותו לאדם גדול. אם היו שואלים אותנו, הרי שדוד המלך השיג הישגים רבים וגדולים יותר, שעבורם היה ראוי לבחור בו כרגל רביעית במרכבה. ספר התהילים - כל מזמור הוא

הישג כל כך עצום של טהרת הלב, של עבודת ה', של מסירות גמורה להשי"ת ושל חכמה עמוקה. כל אחת מתהילותיו היא יצירת מופת שעבורה לבד ראוי היה לבחור בו - לא כל שכן ספר תהילים כולו?! החיבור הנפלא הזה, מלאכת מחשבת של רוח הקודש טהורה שפרצה מליבו הטהור של דוד, הוא דבר שאין לו אח ורע בהיסטוריה העולמית; אפילו בהיסטוריה הנאצלת של עם ישראל אין לו אח ורע. דוד נקרא 'נעים זמירות ישראל', משום שזמירותיו חוברו עם לב טהור שאהב את ה' בכל נפשו ובכל מאודו.

האם לא די היה בכך כדי לבחור בדוד? העובדה שמאז ועד עולם, לנצח נצחים, האומה היהודית תמשיך לזמר את זמירותיו של דוד? גם כיום אנחנו שרים, ומשבחים לה' "בשירי דוד עבדך". עד היום אנחנו חוזרים על המילים שחיבר, וכך יהיה לעולם ועד. האין די בזה לקבוע לדוד כסא של תפארת בסמוך להשי"ת?

ההישג הגדול מכולם

או שמא עלינו להתמקד בעובדה שדוד כבש את ארץ ישראל כולה? לאחר שנים רבות כל כך, שהחלו מיהושע, בהם הניחו ישראל לאויבים להישאר בארץ ישראל ולגרום נזק רב. הם רדפו את עם ישראל והשחיתו אותם בהשפעתם הרעה, עד שבא דוד המלך והצליח סוף סוף לכבוש את ארץ ישראל כולה, כך שמעתה היא תהיה מקום טהור שבו יוכלו לעבוד את ה' באופן המובחר ביותר. דוד הכריע אפילו את האויבים שמחוץ לארץ ישראל, ומאז והלאה הם שמרו על השקט. במשך ארבעים השנים הבאות, לא שמענו מהם אף מילה. כל מה שהם עשו זה רק לשלוח מנחה לירושלים. האם זהו הישג של מה בכך?

וזו רק ההתחלה. יש עוד רשימת הישגים ארוכה ומכובדת שדוד השיג. ובכל זאת, חז"ל מגלים לנו שאף אחד מהישגים מפוארים אלו לא הספיק לדוד להפוך לרגל הרביעית במרכבה. רק אירוע אחד בודד - תקרית קטנה, היא זו שהביאה לכך. 'במקרה' הוא ברח על נפשו, ועבר דרך איזו עיירה ומישהו ביזה אותו. בדיוק ברגע זו קרה משהו שהאפיל על כל שאר הישגיו של דוד והפך אותו לגדול מכולם.

זה היה הרגע שבו נגזרה הגזרה בבית דין של מעלה, שעל אף שלא ניתן להחליף את "מגן אברהם" - זה המקום של אברהם, אולם יהיה גם מקום ל"מגן דוד". בברכות שעם ישראל עתיד לברך, ישנו מקום אחד שבו אנו מברכים "מגן דוד". "אתה לא תהיה 'מגן אברהם' אלא 'מגן דוד'".

וזאת משום שבשעה שפגעו והעליבו אותו בצורה כל כך איומה, דוד הצליח להתגבר על עצמו, ובאותו רגע הוא התרומם כל כך גבוה בעיני ה', עד שה' האציל עליו את התואר 'מגן דוד'.

אנשים גדולים אלו - יוסף ודוד, זכו גדולה בעיני ה' בזכות מעלה זו, שידעו לשתוק לנוכח העלבונות, וספגו את הביזיונות והמכות מבלי להגיב כלל.

ג' - הגדולה שלנו

תמשיך הלאה!

הנה, נשאלת השאלה: מה מיוחד כל כך במידה זו - לשתוק לנוכח בזיונות ועלבונות? נכון שזו הנהגה טובה, זו דרך טובה מאוד לחיות את החיים - אין כל ספק בכך. מי שיאמץ הנהגה זו, יחיה חיים הרבה יותר חלקים ובריאים. מי שמגיב ונגרר למריבה, מי יודע מה יהיה בסוף. המקרים שמגיעים לבתי הדין או לבתי החולים, פעמים רבות החלו בתגובה לאיזו פגיעה, הערה או ביקורת. מי שילמד להתעלם מהדברים הללו, יצליח הרבה יותר בחייו.

לפעמים מדובר בשאלה של חיים ומוות. אתה הולך ברחוב ומישהו זורק לעברך: "כך-וכך מלוכלך!" מבחינתך, לא שמעת כלום. אם תחליט שכן שמעת, ותסתובב לראות מיהו הדובר ותראה לו פנים זועפות, יתכן וזה יהיה הסוף שלך.

היה מקרה כזה עם בחור ישיבה בן תשע עשרה, אותו הכרתי. ביום חמישה עשר בשבט, הוא לקח קבוצה של בחורים מישיבה קטנה לטיול. הם ירדו מהרכב, מרחק כמה רחובות תחת השגחתו של הבחור הזה, ושני 'שקצים', שני גויים מרושעים, עמדו שם והחלו לקרוא קריאות גנאי אנטישמיות לעבר הבחורים חובשי הכיפות.

למעשה, הניסיון הזה היה יכול להסתיים תוך זמן קצר, כי הגויים הללו לא היו טורחים ללכת בעקבותיהם; הם עצלנים מדי בשביל דברים כאלה. עושי-צרות למיניהם ובעלי פה גדול, הם לרוב עצלנים במיוחד. מסתבר שלא היו עוברות שתי דקות עד שהבחורים היו יוצאים מטווח השמיעה של הפרחחים הללו, והסיפור כולו היה נשכח ועובר מן העולם. אולם הבחור הזה, שהיה מנהיג החבורה וחשב שהבחורים הצעירים מצפים ממנו לגלות מנהיגות, החליט להגיב לעלבונות, והוא ענה לגויים. הדבר גרם לגויים להיות אלימים עוד יותר, התפחתה מריבה, ואחד הגויים ניגש לרכב, שם היו מונחים כלי העבודה שלו, הוציא פטיש כבד, הכה את בחור הישיבה בראשו, ורצח אותו.

לקוחות טרדנים

הענווה משתלמת אפוא. אנשים חכמים, גם אם הם אינם מנסים לעבוד את ה' על ידי קניית שלמות המידות, יודעים שאם הם רוצים להישאר בחיים ולהמשיך להתפרנס,

עליהם לכבוש את זעמם כאשר פוגעים בהם. כשנכנס לחנות שלך לקוח כשבאמתחתו כל מיני תלוונות ועלבונות, למרות שהיית מעדיף לגרש את הטרדן הזה מהחנות, אבל אתה יודע שמחר הוא יחזור, הוא והחברים שלו, ויקנו אצלך ממתקים. אז משתלם להתעלם מהם - זה משתלם בעולם הזה.

כל זה טוב ויפה! אנחנו מעוניינים באנשי עסקים מוצלחים. אנחנו חפצים לחיות בשלום עם בני זוגנו ושכנינו. מי אינו רוצה לחיות חיים ארוכים, בלי לספוג מכות מ'שקצים'? גם זהו חלק מהצלחתנו בחיים. אבל זה לא הכל; מקורותיהם של יוסף ודוד אנו למדים שיש כאן משהו גדול בהרבה.

יוסף הגיע לזיכוכן וטהרה כל כך גדולים על ידי שתיקתו, עד שזכה להיות מנהיגם של כלל ישראל במשך שמונים שנה. מאז ועד עתה לא קם לנו מנהיג שנבחר על ידי הקב"ה שהנהיג את האומה במשך זמן רב כל כך. דוד זכה להיות רגל רביעית במרכבה. שאיפתו הגדולה, להיות כמו האבות הקדושים, התממשה בזכות אותה תקרית קטנה. וזו השאלה שעלינו להשיב עליה: מה כל כך מיוחד במי ששותק ואינו עונה כאשר מטיחים בו עלבונות, עד כדי כך שדבר זה יכול להביא את האדם לידי מדרגות כל כך גבוהות של שלמות?

ההלכת בדרכיו

לא נוכל להקיף את הנושא הזה במלואו, אולם כעת נשיב תשובה אחת, שהיא בוודאי נכונה.

אחד ההישגים הגדולים ביותר שיוכל האדם להשיג בעולם הזה הוא להידמות לה'. הדרך אל השלמות היא **וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו** - ללכת בדרכי הקב"ה ולהידמות אליו. כך הגיעו גדולי עולם אלו - יוסף ודוד, כמו גם אחרים שדמו להם, למדרגת שלמותם - הם התאמנו להידמות לה' בחייהם.

כעת נלמד מה הפירוש שהם הידמו לקב"ה. כיצד קבלת הביזיונות והשתיקה לנוכח העלבונות מהווה הידמות לבורא?

יש ספר שנקרא 'תומר דבורה', ספר מפורסם שנכתב לפני כארבע מאות שנה על ידי רבי משה קורדובירו, ושם הוא מבאר את המצוה הזו, להידמות לדרכי ה'. מבין מידות הרחמים שמבאר שם, הוא מונה גם את המידה הזו - לסבול את העלבון ולשתוק כנגדו. הוא מבאר את מידת השי"ת המוזכרת בפסוק בספר מיכה (ז, יח) **"מִי אֶל-לַפְמוֹךְ"** - 'מי חזק כמוך, ה'?

מה הפירוש שהשי"ת הוא 'א-ל' - חזק? מסביר התומר דבורה (פרק א) כך: 'חוזק' פירושו החוזק והכח לסבול עלבון. זהו 'א-ל'. הוא מסביר שתואר זה "מורה על היות הקדוש ברוך הוא מלך נעלב, **סובל עלבון מה שלא יכילהו רעיון**". ה' סובל את

עלבונותיהם של בני אדם בכל עת ושעה, באופן שהוא למעלה ממה שהשגתנו. בני אדם חוטאים כנגדו כל הזמן, והוא ממשיך לסבול אותם.

העצמת המורדים

התומר דבורה מסביר כי "אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק, ועוד, אין רגע שלא יהיה האדם ניזון ומתקיים מכח עליון השופע עליו". באדם, כמו בכל יצור חי, יש מאות אלפי תפקודים שמתבצעים על ידי ניסים. מי שילמד אותם, יראה שמדובר במשהו יוצא מגדר הרגיל. ומה ממשיך להחיות את האדם ולאפשר לגופו לתפקד? דבר ה'! אדם שמת, גם אם גופו שלם ללא פגע, וכל איבריו נותרו כפי שהם, אף אחד לא יוכל לתת לו חיים. כל המדענים בעולם אינם יכולים לשחזר חיים. ברגע שהאדם מת - זהו, נגמר הסיפור. נמצא שהקב"ה הוא זה שמשמר את החיים בבריאה.

משמעות הדבר היא, שכאשר בני אדם חוטאים, באותו רגע של החטא, הקב"ה מרעיף עליהם את מתנת החיים! ברגע שיהודי יוצא מביתו בשבת קודש כשהוא נושא עיתון בידו ר"ל, ראוי היה לו למות על המקום. זה מה שמגיע לו על פי דין - ליפול מהמדרגות ולקבל עונש סקילה. הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים בשבת היא עבירה שעונשה סקילה. הוא אמור לקרוס תחתיו ללא רוח חיים. אולם הקב"ה סובל את עלבוננו. הוא ממתין. הוא נותן לאיש הזה הזדמנות נוספת. "עד יום מותו תחכה לו". הוא נותן הזדמנויות רבות לשוב בתשובה.

לא רק שהקב"ה סובל את העלבון ואינו מעניש את החוטא, אלא הוא אף **מסייע לו בפועל לחטוא!** באותו רגע שהאדם עובר עבירה, באותו רגע ממש שבו הוא נושא את ידו ומכניס לפיו מאכל אסור, או שהוא מרים את ידו על חבירו להכותו, **באותו רגע ממש** הקב"ה משפיע לו כח ובריאות, ומסייע לו בפועל למלא את זממו.

הלא אנחנו רואים בעינינו שהאתאיסטים עדיין ממשיכים לאכול; הם אינם סובלים מחסימה מיידית של המעיים כפי שמגיע להם. הם עדיין מסוגלים לראות בעיניהם; הם לא לוקים בעיוורון כפי שהיה ראוי שיקרה. הם ממשיכים להנות ממתנותיו של הבורא יתברך.

להידמות לכוח

וזה לא רק הכופרים. האם אנחנו לא מסתכלים במקומות שבהם אנחנו לא אמורים להסתכל? מדוע שהקב"ה לא יקח ממנו ח"ו את היכולת לראות, אותה הוא מעניק לנו בכל רגע ורגע? האם איננו משתמשים לפעמים במתנות החיים כדי לחטוא? אולם הקב"ה אינו עושה כן. הוא ממשיך לקיים עבורנו את כל ניסי החיים, למרות העובדה שהם משתמשים בהם נגדו.

פירושו של דבר הוא, שבכל רגע ורגע, הקב"ה מראה את כוחו - הכח להתעלם מעלבונות. רואים אנו אפוא שזוהי אחת ממידותיו יתברך - לסבול דברי חירופים ונאצות, השמצות ועלבונות. החוטא סוטר את ה' על פניו כביכול ומורד בו. אולם ה' הוא "מלך נעלב" - מלך שמאפשר לעצמו לסבול עלבונות, והוא שותק ואפילו עוזר לאלו המורדים כנגדו, גם ברגע המרידה. הקב"ה ממשיך להרעיף את כל טובות והנאות החיים, גם על רשעים המורדים בו בגלוי.

גדולי עולם למדו את הדוגמא הזו, ונהגו בענווה. יוסף שתק; דוד המלך אמר: "ה' אָמַר לוֹ קָלֵל". לסבול בשתיקה את הפגיעות! זוהי דרך כבירה להידמות לקב"ה.

כדי להידמות לה' באופן זה, לא מספיק ללמוד את דברי התומר דבורה או לשמוע שיחה בנושא. זה אמנם חשוב - להקדיש זמן לחשוב על מידותיו של השי"ת כדי שנוכל להידמות אליו, אולם ברגע האמת, כשמישהו שופך על ראשנו תלונות ועלבונות, אנחנו נוטים לשכוח את השי"ת, וכל מה שלמדנו לא יועיל לנו.

'סדר מוסר' בן שלוש שעות

אם היו מכינים אותנו לדבר כזה, יתכן והיינו עומדים בניסיון. אין ספק שאם היו מודיעים לך: "ר' חיים, עליך לדעת שמחר בבוקר, כשתצא מהבית אחרי ארוחת בוקר, בדרך לכולל, יש איזה טיפוס שייגש אליך ברחוב ויתחיל לזרוק עפר על ראשך, ולבזות ולהשמיץ אותך. דע לך, שזו תהיה הזדמנות נפלאה לקבל שכר גדול בעולם הבא". מה תעשה בלילה שלפני? תשב ותלמד מסילת ישרים. תחפש את הפרקים העוסקים במידת הענווה, ותלמד אותם במשך שעה, שעתיים, שלוש.

למחרת בבוקר, אתה יוצא מהבית וחורק את שיניך. אתה נועץ את ציפורניך בבשרך בניסיון לכבוש את כעסך. והנה מגיע הבחור הזה וזורק עליך עפר. אתה מסמיק, מחוויר, וכולך מלא בזעם אדיר, אבל שעתיים - שלוש של מסילת ישרים עושים משהו לאדם, אז אתה מצליח לשתוק. אולי אתה מהרהר בליבך שיהיה זה דוקא רעיון טוב אם האיש הזה ימות בזה הרגע. אבל לפחות עמדת בניסיון החד פעמי הזה.

אבל לחיות כך כל הזמן, זה משהו כל כך לא צפוי, וזה בלתי אפשרי אלא אם כן האדם זוכר שהוא עומד לפני ה'. הנהגה כזו דורשת הכרה תמידית בהשי"ת, ההכרה שהוא יתברך נותן לי ונותן ונותן עוד ועוד כל הזמן, ולא משנה כמה אני מעליב אותו בחטאי.

מלבד ההכרה הזו, צריכים גם להתפלל לה' שיסייע לנו בזה. אנחנו מתפללים על כך בכל יום, ומבקשים: "ולמקללי נפשי תידום, ונפשי כעפר לכל תהיה". עפר זה משהו שדורכים עליו. ואנחנו מתפללים על זה! אנחנו מבקשים כל יום מה' שנזכה למדרגה הזו שגם אם מישהו דורך עלי, אני אשתוק ולא אגיב.

היכּונו

כשהאדם מתחיל לחשוב בדפוס חשיבה זו, הוא מכין את עצמו להידמות לבוראו. "אם הקב"ה סובל עלבון, גם אני רוצה להיות כמוהו. כך אשיג שלמות בעולם הזה. כך הגיע יוסף למדרגתו המופלאה. ככה הצליח דוד המלך. גם אני אנהג כמותם ואלך בדרכי הבורא, וכך אשיג גדולה ושלמות בחיי הפרטיים".

ואז אתה מוכן. אם, ננית, מחר בבוקר, אשתך תאמר לך איזו מילה, וזו הזדמנות 'להתפוצץ' מכעס, אבל אתה מתגבר ושותק - אינך יכול לדעת מה השגת ברגע זה! יתכן וכעת ממש מכינים עבורך בגן עדן כסא עשוי זהב טהור, עבור התגברות זו בלבד. אל תגיד: "איני מתעסק עם זוטות כגון אלו. הזדמנויות קטנות לא מדברות אלי. אני מחפש הזדמנויות גדולות! אם יבקשו ממני למסור נפש על קידוש ה', אני מוכן לעלות על הגרדום ולזעוק 'שמע ישראל!'. אני מוכן ומזומן למות על קידוש ה'". או, "אני מוכן להמית את עצמי באהלה של תורה. זה דבר גדול! אבל דברים קטנים כמו לא לענות כשמעליבים אותי, זה לא כל כך חשוב".

אולם זו טעות! יוסף הצדיק ידע שזה כן חשוב. דוד ידע שזה לא 'זוטות' כלל וכלל! היה מותר להם לענות. על פי הלכה, בהחלט היה מותר להם להשיב חורפיהם דבר. אך הם נמנעו מכך כדי לקנות שלמות בנשמתם. וזהו אחד הלימודים החשובים שעלינו לחשוב עליו כשקוראים את פרשת השבוע. איש או אשה שעובדים על הענין הזה של 'לחייך ולהמשיך הלאה', אנשים כאלה הולכים בדרכיהם של יוסף הצדיק ודוד המלך, והחשוב מכל - בדרכי הבורא יתברך!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

לְהַעֲלֵב מִבְּלֵי לְעֵלֵב

במהלך חיינו אנחנו סופגים כל הזמן פגיעות ועלבונות - קטנות וגדולות. השבוע נקבל על עצמנו בלי נדר לחפש את ההזדמנויות הללו ולהתעלם מהן לחלוטין - לא להתרגז כלל. יתירה מכך, נרגיל את עצמנו לחשוב כביכול שום דבר לא קרה, ונמשיך להתנהג כלפי הפוגע כמימים ימימה, כדי להתחנך במידה זו של "מי א-ל כמוך".

כדי שנהיה מוכנים לכל תרחיש, נעצור בלי נדר בסוף תפילת שמונה עשרה אחת בכל יום, לפני המילים "ונפשי כעפר לכל תהיה", למשך שלושים שניות, ונתכנן קדימה: "כל מי שאולי יפגע בי או יזלזל בי היום, אשתוק ולא אגיב כלל".

שאלות ותשובות

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאל אפיך וימדך זקניך ויאמרו לך

שאלה:

איזה לימוד מעשי אפשר לקחת מחנוכה?

תשובה:

אומר לכם לימוד חשוב. בתפילת 'על הניסים' אנחנו אומרים: "דנת את דינם, רבת את ריבם". ונשאלת השאלה, מדוע המלחמה נגד היוונים היתה "דינם" ו"ריבם" של ישראל? לכאורה היינו צריכים לומר: "דנת את דינך, רבת את ריבך", שהרי היוונים לא ביקשו להרוג יהודים. הם רצו שהיהודים יפסיקו לקיים את דיני התורה - זה הכל. אילו עם ישראל היה מסכים לחיות כמו היוונים, לא היו עושים להם דבר. מדוע היתה זו מלחמתו של עם ישראל? הם לא נלחמו למען הביטחון שלהם, אלא למען דבר ה'. היתה זו מלחמה למען כבוד שמים. היה זה "ריבך" ולא "ריבם". אתה, ה', דנת את דינך ורבת את ריבך!

אולם איננו אומרים כך. אנחנו אומרים "רבת את ריבם"! מדוע? כי אבותינו קיימו את מה שנאמר: "עשה רצונו כרצונך" (אבות ב, ד). מה שה' רצה - זה מה שהם רצו! הם לא נלחמו למען רצון ה' בלבד, אלא רצון ה' הפך לרצונם.

זהו הישג אדיר מאין כמותו - להרגיש שאנחנו מקיימים את תורת ה' משום שזהו רצוננו! אנחנו עושים לא רק את רצון ה', אלא את רצוננו אנו! "כי הם חיינו" - התורה היא החיים שלנו! היא יותר מהחיים שלנו! אנחנו מוכנים למסור את נפשנו למען התורה, כי זו המלחמה שלנו, הרצון שלנו. זהו אחד הלימודים של חנוכה - לעשות רצוננו כרצונו.

מדור זה נתרם:

להנצחה, לרפואה שלימה, לעילוי נשמה וכו'
בטל' 02-9665295 או במייל ey@torasavigdor.org